

de democratische school

Driemaandelijks tijdschrift van de Oproep voor een democratische school (Ovds) • N°64, december 2015 • 3 euro

20 jaar Ovds - 8 uren voor de democratische school 2015: de verslagen 3

DOSSIER

EDITORIAAL

2

REGIONALISERING ONDERWIJS BETER DAN COMMUNAUTARISERING ?

15

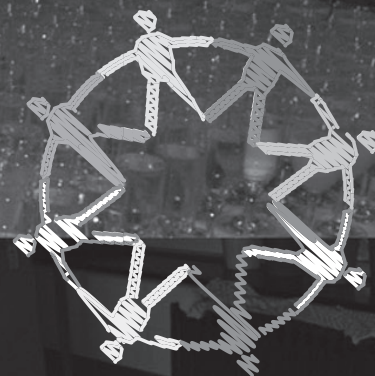
HET PACTE D'EXCELLENCE: ONDERWIJSDEBAT IN FRANSTALIG BELGIË

17

MOET EEN FREINET-SCHOOL EEN VEILING ORGANISEREN?

19

INHOUD

Vrijwilligerslaan 103 bus 6
1160 brussel
tel.: +32 (0)2 735 21 29
e-mail:
ovds@democratischeschool.org
web:
www.democratischeschool.org

Driemaandelijks tijdschrift van de
Oproep voor een Democratische
School (Ovds).

Redactie: Nico Hirtt, Jean-Pierre
Kerckhofs, Philippe Schmetz,
Tino Delabie, Peter De Koning,
Jeroen Permentier.
Lay-out: Jean-Marie Gilson

Abonnementen

Gewoon abonnement: 12 euro
Abonnement + lidmaatschap:
15 euro
(volgens uw financiële middelen).

Betalingswijze

storten op rekening nr.
BE42 0000 5722 5754
van Ovds
of met gekruiste chèque in EUR
op het adres van Ovds

Artikels

De artikels of de voorstellen van
artikels moeten per e-mail worden
opgestuurd, bij voorkeur in RTF
formaat of MS-Word (Mac of Pc)
of Claris Works. De redactie houdt
zich het recht voor de artikels in
te korten, kleine correcties aan te
brengen en de (tussen) titels te
wijzigen.

Recht op Kopiëren

De gepubliceerde teksten
mogen op om het even welke
wijze vrij worden verspreid en
vermenigvuldigd. Wij vragen wel
om de bron te vermelden en aan
te geven hoe de lezer Ovds kan
bereiken (adres, telefoon of e-mail
vermelden).

Gelieve ons een exemplaar op
te sturen van elke publicatie die
artikels van De democratische
school overneemt.

Editoriaal

Tegen alle barbarij: onderwijs, onderwijs, en nog eens onderwijs!

Natuurlijk heeft het Franse gewone volk het volste recht om woedend te zijn en dat te laten blijken, tegen een presidentieel links dat hen niets dan leugens verkocht, of tegen Republikeins rechts, van wie het niets dan misprijzen kreeg. Als de onveiligheid toeslaat waar werkonzekerheid, sociale deregulatie en miserabele pensioenen troef zijn, wie kan die mensen dan verwijten dat zij de traditionele partijen de rug toekeren?

Natuurlijk hebben de volkeren van Noord-Afrika, van het Nabije en Midden-Oosten het volste recht om woedend te zijn op de imperialistische grootmachten Europa en Amerika die hen al eeuwenlang bezetten, uitbuiten, van hun rijkdommen beroven, dictators en corrupte leiders opleggen, en ook nog bombarderen en met duizenden leugens bedriegen. Wie kan lijdzaam toezien dat zijn kind van de honger omkomt terwijl de olie van zijn land rijkelijk naar het Westen vloeit?

Natuurlijk hebben jonge Belgen van migrantenafkomst het volste recht woedend te zijn en in opstand te komen tegen hun leefomstandigheden: gettowijken, werkloosheidscijfers waar zelfs de meest strijdlustige werkzoekende de moed bij verliest, vervallen schoolgebouwen, dagelijks vernederd worden op grond van je uiterlijk, erbarmelijke woonomstandigheden... Zou iedereen die zo'n behandeling te verduren krijgt zich niet uitgesloten voelen?

Niet alleen is al deze woede volkomen terecht, maar bovendien volstrekt onvermijdelijk. Het zou helemaal niets opbrengen als wij als opvoeders zouden menen dat het onze taak is deze woede te onderdrukken of te doen afkeuren. Mochten de lessen in burgerschap bedoeld zijn om de vrije markt als het toppunt van democratie af te schilderen, en het Europees imperialisme als de pijler van de Mensenrechten, zouden wij aldus het middel bij uitstek hebben om deze venerabele waarden definitief van elke geloofwaardigheid te ontdoen.

Het tegendeel is waar. Opdat opstandelingen zich niet langer zouden laten meeslepen door de neonazi barbarij van het FN of de islamistische barbarij van is moeten wij de haat tegen de kapitalistische barbarij aanmoedigen en verstevigen.

Dat betekent dat wij hen door een degelijke polytechnische vorming laten zien hoe dat economisch systeem de vooruitgang belet om ingezet te worden voor de oplossing van de werkelijke problemen van de mensheid. Dat we door een degelijke geografische en economische vorming hen laten zien waarom dat systeem onvermijdelijk moest leiden tot de ongelijke en chaotische ontwikkeling die de mensheid teistert. Dat we door een degelijke historische vorming hen bijbrengen hoe de volkeren van de derde wereld en de gewone mensen van de rijke landen op éénzelfde wijze uitgebuit worden en dat hun bevrijding alleen kan gebeuren via ééngemaakte strijd; door een degelijke wetenschappelijke vorming hen bijbrengen dat de waarheid nood heeft aan rede en observatie en niet aan vooroordelen of bijgeloof. Dat we door degelijk filosofisch, taalkundig en wiskundig onderricht hen de mogelijkheid geven hun eigen hersens te gebruiken en niet die van eender welke religieuze leider, Marine of de televisiepresentator. Door een degelijke artistieke opleiding moeten wij hen doen voelen dat Cultuur rijkdom voor iedereen kan zijn en niet alleen voor de rijken, door degelijke gemeenschappelijke levenservaringen hen laten ontdekken dat respect voor anderen, respect voor jezelf en werkdiscipline de voorwaarden zijn voor een actief en gelukkig leven, in dienst van ieders bevrijding.

Auteur : Nico Hirtt

DOSSIER

20 jaar Ovds 8 uren voor de democratische school 2015: de verslagen

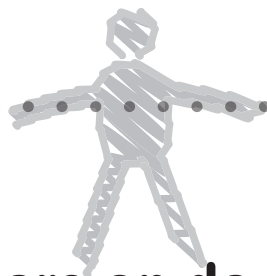
.....
**400 deelnemers op de 8 uren voor de
democratische school**

.....
**De hervorming van het secundair of hoe
de vis te verdrinken**

.....
**Wat is er anno 2015 nodig in de
lerarenopleiding om met de groeiende
diversiteit om te gaan?**

.....
**M- decreet: er zijn middelen, maar ze
worden slecht aangewend**

.....
**20 jaar Ovds: toespraak Nico Hirtt tijdens
8 uren**

400 deelnemers op de 8 uren voor de democratische school

Zaterdag 14 november 2015 hebben ongeveer 400 leraars en toekomstige leraars deelgenomen aan onze “acht uren voor de democratische school”. De deelnemers kwamen van overal uit België, de Franstaligen waren in groter getal aanwezig dan de Vlamingen.

De afwezigen hadden in elk geval ongelijk. De conferenties en debatten in de 16 workshops waren immers doorgaans van uitstekende kwaliteit. Daarvoor stonden 45 sprekers borg. Wij danken hen van harte voor hun deskundigheid en engagement.

Tijdens de pauze tussen de twee sessies workshops werd het glas geheven op 20 jaar Ovds. Na de workshops was er een plenair gedeelte met de bariton Tristan Faes, poëzie door de dichter des vaderlands Charles Ducal en meerdere korte toespraken door enkele vrienden van Ovds: Bernard Delvaux (GIRSEF), Hélène Lenoir (CGé), Ides Nicaise (KuLeuven, co-auteur van “De school van de ongelijkheid” en “Het onderwijsdebat”), Patrick Toro (Frankrijk) . Nico Hirtt, mede-oprichter van Ovds, hield een gelegenheidstoespraak “Oproep voor een democratische school. What’s in a name?”.

Het traditioneel buffet met de aperitief kwam voor velen geen minuut te vroeg en zorgde voor een gemoedelijke afsluiter, opgeluisterd door strijdliederen en accordeon.

Het grote succes van deze feesteditie van de “acht uren” was slechts mogelijk door de grote inzet van tientallen medewerkers, sommigen in de schijnwerpers, anderen op de achtergrond of in de (achter) keuken. De vrijwilligers zijn een grote troef voor onze vereniging. We danken hen van harte.

Dank ten slotte aan alle aanwezigen. Zij zijn het die uiteindelijk de zin van zo’n dag bepalen.

Laat deze dag de start zijn van een nieuwe ronde van 20 jaar strijd voor een democratisch onderwijs. Deze strijd blijft immers meer dan ooit nodig.

**Jean-Pierre Kerckhofs,
Romy Aerts**

8 uren voor de democratische 20 25

De hervorming van het secundair of hoe
de vis te verdrinken

Debat met Ides Nicaise en Elisabeth Meuleman op de 8 uren

Auteur: Peter De Koning

De hervorming van het secundair is broodnodig voor het onderwijs en de democratie, maar men is bezig de vis te verdrinken. Een overzicht van wat professor Ides Nicaise (medeauteur van het boek “Het onderwijsdebat”) en Groen-parlementslid Elisabeth Meuleman vertelden over de hervorming op de 8 uren.

Professor Nicaise benadrukte de kwalijke gevolgen van de “early tracking” zoals we die nu kennen. Wat zijn de mechanismen achter dit verschijnsel? Ouders kiezen voor statusbehoud, ouders met een lagere sociale status zullen dus een minder ambitieuze keuze maken voor hun kinderen. Leerkrachten geven advies op basis van goede prestaties en in functie van homogene groepen, niet op basis van belangstelling en talent. De gevolgen hiervan zijn verstrekend en niet minder dan een gevaar voor de democratie. In de eerste plaats leidt dit tot een tekort aan STEM-afgestudeerden. Als je de verdeling van de sociaal-economische decielen over de verschillende onderwijsvormen bekijkt, vind je leerlingen uit de lagere sociale klassen vooral terug in het BSO en TSO, terwijl de leerlingen uit de hogere sociale klassen het best vertegenwoordigd zijn in het ASO. Deze situatie geeft aanleiding tot een gevoel van demotie bij wie uit de lagere sociale klassen komt. Dat gevoel is een bron van intolerantie en cynisme en andere attitudes die een bedreiging vormen voor onze democratie. Leerlingen uit de beroepsgerichte richtingen zijn gedemotiveerd om te leren, en dit zet zich ook door op latere leeftijd, tijdens de volwassenheid, wanneer het erop aan komt zich bij te scholen. Laaggeschoolden lopen dan ook meer risico om werkloos te worden op lange termijn. Al bij al een vrij donker plaatje voor wie in de onderste regionen van ons watersysteem terecht komt.

Onderzoek toont dus aan dat de onderwijsresultaten worden bepaald door de sociale herkomst. De “late tracking”, waartoe de hervorming van het secundair toch een eerste aanzet gaf, zou hierin verandering kunnen brengen en meer rechtvaardigheid en kwaliteit brengen voor alle leerlingen. Bij deze hervorming zouden er bovendien geen verliezers zijn, want uit vergelijkend onderzoek blijkt dat “early tracking” tussen de 10 en de 16 jaar voor alle leerlingen beduidend minder leerwinst oplevert dan “late tracking” (met enkele uitzonderingen zoals wiskunde). Dat is dus niet alleen nefast voor de zwakke leerlingen, maar ook nadelig voor de sterke.

Van “hervorming” naar “modernisering”

Intussen spreekt men vanuit het beleid niet langer van een “hervorming” maar van een “modernisering”. Uit de eerste resultaten van de screening blijkt dat de tweedeling tussen doorstromings- en marktgerichte richtingen wordt gepusht. Van de hybride richtingen wordt beweerd dat ze minder effectief zijn bij het vinden van een job. Terwijl de hervorming de studiekeuze wilde uitstellen van 12 tot 14 jaar, stuurt het debat nu aan op het vervroegen van de levenskeuze van 18 tot 14-16 jaar. Intussen wil men ook de uitgereikte B-attesten bindender maken.

Conclusie van Nicaise: het hervormingsdebat focust zich op de economische efficiëntie van het onderwijs, maar met de democratisering gaat het zienderogen achteruit. De handvatten die ons resten om nog een en ander uit de brand te slepen zijn de herziening van de eindtermen en de evaluatie van de matrix van onderwijsrichtingen in 2016.

Dezelfde teneur bij Elisabeth Meuleman, lid van de parlementscommissie Onderwijs voor Groen: men is bezig de vis te verdrinken. Het akkoord dat was afgesloten binnen de vorige Vlaamse regering wordt stelselmatig uitgehold en daarbij maakt men gebruik van een aantal handige bliksemafleiders. Zo is het STEM-actieplan (vanaf de 1e graad) in flagrante tegenspraak met de hervorming. Dit is het nieuwe Latijn, een richting die segregierend en determinerend werkt. Andere bliksemafleiders zijn: de taalscreening, de centrale toetsen aan het einde van het basisonderwijs en het eindtermendebat. Zij het dat dat laatste plaatsvindt in samenwerking met de oppositie in het parlement. Het duaal leren, oorspronkelijk bedoeld om de ongekwalificeerde uitstroom tegen te gaan, is een dossier waarin vrij baan wordt gegeven aan de werkgevers

om hun greep op het onderwijs te vergroten. Zij kiezen immers de leerlingen waarmee ze willen werken. Wat valt er nog te redden? Volgens Meuleman zijn het inschrijvingsbeleid en de GOK-financiering (of noem het de SES-middelen) twee dossiers waarop we moeten inzetten om de meubelen te redden.

Tijdens de nabespreking werd nog gewezen op het sluipende gevaar van de Vlaamse kwalificatiestructuur (VKS), die voortvloeit uit het Verdrag van Lissabon. Die wordt buiten de controle van het parlement om opgesteld door het agentschap AHOVOKS (de opvolger van AKOV), in samenspraak met de minister.

Eén ding maakte deze workshop wel duidelijk: wie voor de democratisering van het onderwijs is, staat op dit ogenblik in het defensief.

8 uren voor de democratische school

Wat is er anno 2015 nodig in de lerarenopleiding om met de groeiende diversiteit om te gaan?

Auteur: Katrien De Maegd

Op de 8 Uren voor de democratische school vond een boeiend debat plaats over de lerarenopleiding. Johan Dehandschutter, Tony Van den Heurck, Pedro De Bruykere en Ludo De Caluwé lieten hun licht schijnen over de uitdagingen van de startende leerkracht, en hoe de opleidingen daar op kunnen inspelen. Katrien De Maegd bezorgde ons dit verslag.

Johan Dehandschutter

Auteur van “Sterk starten. Een handleiding voor startende leraren”, waarvan weldra de 3e editie uitkomt. Vanuit zijn 10 jaar ervaring als mentor in een ASO-TSO-BSO school in de omgeving van Brussel stelt hij enkele zaken vast over de starters in het onderwijs: leraren beginnen over het algemeen met heel veel enthousiasme en ze hebben geleerd hoe ze hun sterkere kanten kunnen inzetten. Bovendien willen ze het verschil maken voor de school. Johan Dehandschutter heeft dan steeds de neiging om hen te waarschuwen, maar doet dat niet om hun enthousiasme niet aan te tasten. Toch is er telkens die praktijkschok.

Een startende leraar komt terecht in een jungle waar hij of zij meteen moet meedraaien alsof die starter alles al beheerst. Vele kwaliteiten zijn daarbij nodig: je hebt hiervoor een sterk karakter nodig, je werkt als een vakspecialist en een teamspeler en je kan leerlingen breed opleiden. Daarnaast is de job heel emotioneel omdat je je kwetsbaar opstelt: wie het goed wil doen, moet altijd weer relaties leggen met mensen.

Goed starten op een school met leerlingen kan door hen te motiveren, een positief en sterk verhaal te vertellen en via de steun van collega's. Met het M-

decreet zal dit nog moeilijker worden en de diverse socio-economische achtergrond van de leerlingen zorgt ervoor dat je als leraar in elke les, voor elke leerling, de ‘hendeltjes’ juist dient te zetten. Dit is een bijna onmogelijke opdracht.

In de school waarin Johan Dehandschutter werkte kreeg ongeveer de helft van de starters aan het eind van het jaar geen groen licht om het volgende jaar terug te keren of haakten sommigen zelf af.

Voor de lerarenopleiding ziet hij volgende mogelijkheden: schrap de cesuur tussen de opleiding zelf en de start in het onderwijs. Maak er een geleidelijk uitdovend continuüm van. Geef de begeleidende leerkrachten de kans (vrije tijd, vrije uren, minder lessen) om de starters te begeleiden en betrek de lerarenopleiding actief.

Beginners zouden vakinhoudelijk nog niet volledig op punt staan: wetenschappen, wiskunde, talen, spelling, ... De spreker moedigt collega's aan om de starters op weg te helpen om contacten te leggen in vakgroepen en moedigt een houding tot levenslang leren aan. Johan Dehandschutter verwijst ook naar Paul Verhaeghe die aangeeft dat de verticale autoriteit steeds meer vervangen wordt door een horizontale autoriteit van onderling overleg.

Ludo De Caluwé

Ludo De Caluwé is voorzitter van St.A.M (Studiegroep Authentieke Middenscholen, www.stam-vlaanderen.be) en geeft advies aan een lerarenopleiding te Antwerpen.

Hij geeft zijn insteek vanuit zijn ervaring met de middenschool. Het is vooreerst ‘nodig om de uitdagingen van de ongelijke onderwijskansen in het basis-onderwijs [aan te kunnen]’. Het is óók een kwestie van structuren. Hoe zal de onderwijshervorming de brede eerste graad in zijn volle betekenis mogelijk te maken en structureel faciliteren?

Hierbij stelt Ludo De Caluwé zich enkele retorische vragen:

- Zal elke school kansen krijgen en creëren om... vanuit een brede diversiteitsgedachte alle basisschoolverlaters gelijkwaardig op te vangen?
- Zal elke school kansen krijgen en creëren om... alle leerlingen een gemeenschappelijke basisvorming aan te bieden binnen een heterogene setting?

•Zal elke school kansen krijgen en creëren om... alle leerlingen hun studiekeuze effectief te laten uitstellen en met de basisopties geen voorafname nemen op latere studierichtingen?

•Zal elke school kansen krijgen en creëren om... alle leerlingen vanuit een eigen talentontwikkeling positief in hun keuze te helpen groeien?

Het is een lang verhaal, waar we 30 jaar aan hebben gewerkt, en toch wel met succes.

Voor de lerarenopleiding verwijst De Caluwé naar het boek *“Laat leraren schitteren”* van Ruth Wouters et al., en haalt daaruit enkele voorstellen:

•De student-leraren veranderingsbereid en veranderingsbekwaam maken

•De leraar zien als een getalenteerde professional met een open kijk, met passie voor het vak, met expertise

•De leraar zien als lid van een professionele leermeenschap met inbegrip van inzet

De opleiding kan dat bewerkstelligen via een andere aanpak, een aanpak die anders is dan het geven van een vak. De klemtoon ligt op vakgebonden en vakoverschrijdende samenwerking. In het boek beschrijft men de nood aan de leraar als Maatschappelijk geëngageerde vakdeskundige, Leer- en keuzebegeleider (‘zelfconcept’ van leerlingen verhelderen), Competentieontwikkelaar en diversiteitsbegeleider. De Caluwé voegt daar nog aan toe dat de ‘nieuwe leraar’ multimediale competenties ontwikkelt in digitale, al dan niet in een virtuele setting. Net omwille van de genoemde punten geeft Ludo De Caluwé nog een slotbedenking mee: de mensen uit de lerarenopleiding worden gesandwichd tussen ‘onmogelijke’ verwachtingen.

Tony Van den Heurck

Ere-voorzitter ACOD Onderwijs, ere hoofdlector aan HoGent, gewezen ondervoorzitter raad BaO van de VLOR.

De lerarenopleiding kan aan de ongelijke onderwijskansen heel weinig doen omdat de heersende productieverhoudingen bepalen op welke manier zij zich reproduceren. De rol van andere actoren – zoals het onderwijs – is daaraan ondergeschikt en is dus hoe dan ook beperkt. Dit illustreert de spreker met les trente glorieux (de dertig jaar van economische wel-

vaart na de Tweede Wereldoorlog) die gevolgd worden door een heel lange periode van economische neerval (de zgn. Kondratieff-curves) met daarbovenop de subprimecrisis van 2008. We kennen hierdoor een structurele werkloosheid van aan het eind van de jaren 70 en die voortduurt tot op vandaag. In die context zitten de mensen die de pech gehad hebben van op te groeien in de kansarme milieus, daarin nu al de tweede generatie vast. Binnen die context moeten de ongelijke onderwijskansen hun verwezenlijking krijgen. Het onderwijs kan dat niet veranderen.

Jonge, enthousiaste leraren stoten ook op die realiteit – het is een illusie dat zij dat zouden kunnen veranderen – het draagt bij tot hun vervroegde uitstap... MAAR, onderwijs is niet totaal onmachtig om daar iets aan te doen. We moeten beginnen onderaan: eerst zeggen wat de samenleving verwacht van het basisonderwijs en het secundair onderwijs en dan daar de lerarenopleiding op afstemmen. Als je dat niet doet, riskeer je dat het basisonderwijs en het secundair onderwijs hun eigen finaliteit verliezen. Momenteel biedt de beleidsbrief van de minister over de lerarenopleiding geen duidelijke richting. Je kan met wat daar staat alle richtingen uit.

In de media worden ‘verandering = vernieuwing = verbetering’ gelijkgesteld. Deze gelijkschakeling is niet juist. Terug naar het verleden kan juist een verbetering zijn! Waarom bijvoorbeeld niet terugkeren naar de normaalscholen = de oefenscholen van vroeger? Wat ons vandaag als vernieuwing wordt voorgesteld zoals de schoolopdracht en de loondifferentiatie – daar bedankt de spreker voor, want een verbetering is dat niet.

Terug naar de leidende vraag voor dit debat ‘Waar aan heeft onze samenleving op dit ogenblik de grootste nood?’. Tony Van den Heurck verwijst naar de Stichting Lodewijk De Raet die een aanbod had naar jonge leerkrachten toe: ‘Welk onderwijs voor welke samenleving?’ Die vraag blijft actueel omdat ze ons doet stilstaan bij de betekenis van volgende waarden emancipatie, democratie en multiculturaliteit. Als onderwijs daar een bijdrage toe kan leveren, dan is dat een aanzienlijke bijdrage, zonder de illusie te wekken dat het onderwijs de maatschappij kan veranderen.

Om zich te bevrijden, te emanciperen is er een nood aan empowerment en aan resilience. Dit zijn kwaliteiten die onze jeugd meer en meer nodig hebben. De jeugd wordt echter verkleuterd en daar is – helaas – de school mee verantwoordelijk voor. De school moet de leerlingen moeilijkheden leren overwinnen en leerinhouden leren beheersen is daar een instrument toe. Het gaat niet om leerinhoud als ‘sokkel van weetjes’ maar om leerinhouden die leerlingen vat laten krijgen op de maatschappij waarin zij moeten leven.

Dat heeft natuurlijk zijn consequenties voor de lerarenopleiding. Leerinhouden op een didactisch verantwoorde manier aanbrengen en zo drempels leren overwinnen. Dat staat tegenover het infantiele 'het moet toch leuk zijn'.

Van den Heurck geeft nog kort de definitie mee van democratie en geeft aan dat de multiculturele samenleving een gegeven is waarbij de school kan bijdragen tot het leren kennen van al deze culturen en dat moet meer zijn dan couscousavonden.

Pedro De Bruyckere

Auteur van *"Ik was 10 in 2015"* en lerarenopleider in de Artevelde hogeschool.

In twee lijstjes, van PISA en PIAAC, staan onze leraren internationaal bovenaan binnen hun beroepsgroep qua niveau van opleiding en professionele expertise. Maar bij het antwoord op de vraag waar in alle onderzochte landen de meest ervaren leerkrachten terecht komen bij de groepen die het het meest nodig hebben, staan we onderaan. Bij ons komen de meest ervaren leraren terecht bij de leerlingen die het het

minst nodig hebben! Als dat anders was, zou onze achterstand op het vlak van 'sociale ongelijkheid' wellicht al de helft kleiner zijn.

Op basis van onderzoek van John Hattie belicht de spreker 2 effectgroottes op de leerwinst van leerlingen. De impact van meer vakkennis op de leerwinst van leerlingen = .09 en het effect van de lerarenopleiding = .11. We spreken over een impact op de leerwinst van leerlingen bij .40.

Is de lerarenopleiding dan zinvol? Pedro De Bruyckere verwijst naar John Hattie (een onderwijskundige die kijkt naar één soort effect, m.n. leereffect) en schoof hem de vraag voor wat hij de uitdaging voor de lerarenopleiding vindt.

John Hattie's golden rule for teachers is: 'Know thy impact': leer je impact meten en zien als lerarenopleiding. Hij wil een beperkt aantal werkvormen zeer goed aanleren. 'Leren observeren' is daar een van. Opvallend bij John Hattie is dat er weinig aandacht is voor vakkennis, klasmanagement of vakdidactiek in het basispakket. Al deze zaken moeten 'in service' gebeuren, zo niet blijven het toch maar woorden die in de praktijk niet werken. Hoe moet een lerarenopleiding er dan uitzien?

Het voorstel dat Pedro De Bruyckere tijdens deze presentatie voorlegt is een 3-3-2 structuur:

- 3 jaar basisopleiding
- 3 jaar begeleide start met een rol voor de school, de pedagogische begeleidingsdiensten, de collega's-mentoren
- 2 jaar 'nieuwe' opleiding.

Afsluitende opmerkingen

Johan Dehandschutter

Het probleem is dat je met onderwijsvernieuwingen in te bouwen in de lerarenopleiding nadien terecht komt in een structuur die niet mee is. Er moet een soort osmose zijn – de ene moet bereid zijn om zich te laten beïnvloeden door de andere. Daarom pleit hij voor dat continuüm: de heen-en-weerbeweging van het werkveld naar de opleiding en weer terug is essentieel.

Johan Dehandschutter herinnert ons aan de herkomst van het woord 'School' = Gr. 'scholè' = 'de vrije tijd die jongeren krijgen om zich – los van de maatschappij – te ont-wikkelen' (= 'loskomen van de wik-kels') en stelt de hamvraag: zijn we bereid om aan de structuur te sleutelen zodat die 'vrije tijd' ontstaat? Is onze maatschappij daartoe bereid?

Tony Van den Heurck

Sociologisch gezien zijn leraren de beroepscategorie die in hun hele leven nooit iets anders hebben gezien dan een school. Het geprezen Finse model legt de lat voor leraren ontzettend hoog, omdat ze voor de maatschappij zo uitermate belangrijk worden geacht: van de 3000 kandidaten worden er 150 toegelaten – de 2850 anderen komen nadien nog eens terug – dat geeft een heel andere ervaring om aan de stiel te beginnen.

In de lerarenopleidingen bij ons moeten we inbouwen dat er verplichte contacten moeten zijn met andere beroepen en met andere maatschappelijke domeinen.

Ludo De Caluwé

In het 3-3-2-systeem van Pedro De Bruyckere wordt in de fase 2 een niche gecreëerd die de oefenschool benadert.

De spreker komt nog eens terug om de idee om de gemeenschappelijke basisvorming zo breed mogelijk te houden en zo lang mogelijk vol te houden. De maatschappelijke uitdaging is: dezelfde doelen halen met een brede waaier aan leerlingen, maar die doelen halen op telkens op een verschillende manier.

Auteur: Peter De Koning

Een workshop over het M-decreet kon uiteraard niet ontbreken op de 8 uren voor de democratische school. Het decreet dat een deel van de leerlingen met handicaps een plaats in het gewoon onderwijs wil geven is het gespreks-onderwerp van het lopend schooljaar. De workshop was zeer informatief, zij het dat er zonder leerkrachten in het panel weinig weerwerk was ten opzichte van de opties die het beleid heeft genomen.

De panelleden waren Theo Mardulier, adviseur op het ministerie van Onderwijs en een van de architecten van het M-decreet, Peter Gregorius, adjunct-secretaris-generaal van de COC en Wouter Smets, onderzoeker en docent aan de lerarenopleiding van de Karel de Grote hogeschool in Antwerpen.

Wat is het M-decreet? We kijken even op de website van minister Crevits: "Vanaf 1 september 2015 heeft elk kind het recht zich in te schrijven in een gewone school, mits redelijke aanpassingen. Dat is het gevolg van het decreet van 21 maart 2014 over de maatregelen voor leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften, beter bekend als het M-decreet. Het VN-verdrag bepaalt dat mensen met een handicap recht hebben op een goed leven, op een volwaardige deelname aan de maatschappij, dus ook aan het onderwijs." I Weetje: de "M" staat voor de "noodzakelijke maatregelen" uit de originele titel van het decreet.

Inclusie

Tijdens de workshop werden eerst een aantal sleutelwoorden toegelicht. Het eerste was inclusie. Aan de basis van het M-decreet ligt de constatactie dat er een te grote groep van onze leerlingenpopulatie in aparte scholen les krijgt, en daar zijn veel leerlingen bij met leermoeilijkheden. Vandaar de nood aan inclusief onderwijs. Wat we nodig hebben op dit vlak is een “mindshift”. We moeten aanvaarden dat leerlingen met een handicap of een leerachterstand deel uitmaken van het gewone onderwijs.

Na de ratificatie van het VN-verdrag in 2009 werd het inschrijvingsrecht van iedere leerling in het gewone onderwijs een wettelijke realiteit. Maar de nood aan een M-decreet had zich al vroeger laten voelen en de basis werd al eerder gelegd als antwoord op de toenemende juridisering. Zo werd de Vlaamse regering veroordeeld door een Gentse rechter wegens de gebrekkige doventolkondersteuning in het onderwijs. Rapporten in verband met inclusie in ons onderwijs werden sterk bekritiseerd door de VN.

Het grootste deel van de leerlingen in het buitengewoon onderwijs zijn van type 2 (verstandelijke beperking) of type 8 (ernstige leerstoornissen). 50% van de leerlingen heeft een IQ groter dan 70. Deze leerlingen moeten een plaats krijgen in het gewone onderwijs. Dat is de uitdaging waarmee het onderwijs wordt geconfronteerd.

Waarborgregeling

Om de uitdaging aan te gaan werd de waarborgregeling op touw gezet: leerkrachten die wegvallen in het buitengewoon onderwijs worden opgevangen op macro-niveau. Iedere 1e februari worden de leerlingenaantallen geëvalueerd. Op 1 februari 2015 werden in het buitengewoon onderwijs 906 leerlingen minder geteld dan het jaar voordien. Op basis van deze telling werden 180 leerkrachten uit het buitengewoon onderwijs (120 leraren en 60 paramedici) overgeheveld naar het gewone onderwijs. Zij blijven op de loonlijst van het buitengewoon onderwijs maar zijn nu aan de slag als co-teachers in gewone basisscholen. Voorlopig beperkt deze beweging zich tot het basisonderwijs. Op dit ogenblik krijgen 300 van de 2400 Vlaamse basisscholen ondersteuning in het kader van de waarborgregeling.

Op 1 februari 2016 zullen er op basis van de nieuwe telling opnieuw overvloedige leerkrachten naar het gewone onderwijs vloeien. Met verwachting dat het aantal

over te hevelen leerkrachten dit schooljaar zal oplopen tot ongeveer 2000.

Middelen voor redelijke aanpassingen?

De redelijke aanpassingen waarvan sprake in het decreet gaan verder dan de STICORDI-maatregelen (stimuleren, compenseren, remediëren en dispenser). Opnieuw van de website van minister Crevits: “De gewone school moet voortaan aantonen dat ze samen met de ouders en het centrum voor leerlingenbegeleiding, CLB, redelijke aanpassingen zoekt. Kinderen met specifieke onderwijsbehoeften hebben daar recht op. Redelijke aanpassingen zijn bijvoorbeeld langere toetstijden, mondelinge feedback in plaats van cijfers of rustmomenten overdag. Ook technische hulpmiddelen als een laptop met leessoftware of een aangepaste stoel.”

Uit het publiek kwam de vraag waar de nodige middelen blijven om dit te realiseren: je moet toch eerst een huis bouwen om erin te kunnen wonen? Al bij al zijn de 180 leerkrachten die in het kader van M-decreet naar het gewoon onderwijs zijn herbestemd een druppel op een hete plaat. Hierover waren de sprekers het eens. Uit een enquête onder Antwerpse leerkrachten bleek dat de helft onomwonden pro inclusie was. Maar 85% wilde liever geen leerlingen met een beperking in de klas. Ook dat kan toegeschreven worden aan het gebrek aan middelen in het gewone onderwijs.

Peter Gregorius merkt op dat het VN-verdrag niet alleen in inclusie voorziet, maar overheden ook oplegt om hierin te investeren en het personeel bij te schoelen. Dat heeft Vlaanderen tot nu toe onvoldoende gedaan. De competentiebegeleiders zijn te schaars op het terrein en de pedagogische begeleidingsdiensten hebben nog niet de know-how om hun taak naar behoren in te vullen. Leerkrachten uit het buitengewoon onderwijs inzetten als pedagogisch begeleider in het gewoon onderwijs is trouwens minder evident dan het lijkt. Een goed leerkracht is niet altijd een goede begeleider.

Theo Mardulier benadrukte dat er heel wat middelen in ondersteuning worden geïnvesteerd. Het is de bedoeling van het ministerie om de verschillende kanalen voor ondersteuning eenduidiger te maken. De in het kader van de waarborgregeling ingezette begeleiders worden co-teachers genoemd. Voorts zijn er nog actief: zorgcoördinatoren, GON- en ION-begeleiders, pedagogisch en GOK-begeleiders, CLB

personeelsleden. Beschouw het M-decreet als een eerste stap in het proces om dit te “stroomlijnen”. Overleg hieromtrent tussen ministerie en vakbonden startte in de week na de workshop. De conclusie van het panel: er zijn wel degelijk middelen voor ondersteuning, maar ze worden slecht aangewend op het terrein. Zo worden de vormen die zijn georganiseerd in het kader van het M-decreet onderbenut.

Voor de leerlingen is er geen gemeenschappelijk curriculum meer, want leerlingen met een handicap mogen er immers van afwijken. Tegelijkertijd is er voor de scholen geen globaal referentiekader waarop ze zich kunnen baseren wanneer ze beslissen om een diploma al dan niet af te leveren. Peter Gregorius sprak in dit verband van een “handelingsonzekerheid” die de scholen extra planlast en werkdruk bezorgt. Als je niet tegemoet kan komen aan bepaalde onderwijsbehoeften of als je iemand niet wilt vrijstellen voor bepaalde doelen, moet je dat immers uitgebreid schriftelijk motiveren.

Differentiëren

Is differentiëring het antwoord op het M-decreet? Niets nieuws onder de zon, want ook in de jaren 80

stond het al hoog op de agenda. In 2007 maakte het deel uit van de basiscompetenties van de leerkracht. Het M-decreet zou een draagvlak kunnen zijn om differentiëring eindelijk algemeen ingang te doen vinden in het onderwijs. Wouter Smets ziet het M-decreet eerder als een kans om differentiëring te laten doordringen in het klaslokaal dan als een bedreiging. Differentiëren in de klas kan, alhoewel de huidige leerplannen er helemaal niet op afgestemd zijn.

Er bestaan trouwens heel wat misvattingen omtrent differentiëren. Differentiëren is niet: individualiseren, of in één les verschillende werkvormen aan bod laten komen. Differentiëren sluit aan bij de grondgedachte van het inclusief onderwijs, en dat is lesgeven voor de hele groep. Sleutelwoord hierbij is “teaching up”, dit wil zeggen iedereen in de klas doen groeien op zijn eigen tempo. Maar ook op dat vlak zijn de concrete middelen niet onmiddellijk voorhanden. De huidige leerboeken spelen niet in op de groeiende nood aan differentiëring in de klas en de uitgeverijen lijken hierin niet echt hun verantwoordelijkheid te nemen. Opmerkelijk was dat Wouter Smets pleitte voor bescheidenheid in de lerarenopleiding. Ook lerarenopleiders hebben de wijsheid niet in pacht. Belangrijk in het aan de gang zijnde veranderingsproces is luisteren naar de leraars.

8 uren voor de democratische school

20 jaar Ovds: toespraak Nico Hirtt
tijdens 8 uren

Tijdens de “acht uren voor de democratische school” op 14 november hield Nico Hirtt, mede-oprichter van Ovds (Oproep voor een democratische school) een gelegenheidstoespraak. Ovds bestaat immers 20 jaar. De spreker vroeg zich af of de naam “Oproep voor een democratische school” die 20 jaar geleden werd gekozen, wel een juiste keuze was.

Ik herinner me niet meer of het nu Romeo of Julia was die zei

« What's in a name? That which we call a rose,
by any other name would smell as sweet »
(W. Shakespeare)

Toch hadden we, twintig jaar geleden, moeilijk een slechtere naam kunnen kiezen voor onze organisatie.

Om te beginnen hebben we al een probleem met ons Frans acroniem « Aped ». Wanneer je dat op z'n Belgisch uitspreekt, met de laatste “d” die als een «t» klinkt. Hoe wil je dat je kinderen je « au sérieux » nemen wanneer je hen zegt : « ce soir je vais à l'Aped ».

En in het Nederlands is het niet veel beter. « O-V-D-S », hier geen twijfelachtig acroniem, maar bon, het is toch ook geen toppunt van poëtisch lyrisme : « O-V-D-S ». Klinkt eerder als een machinegeweer.

Dus, wanneer we ons ergens moeten voorstellen, vermijden we in het Frans de ongelukkige laatste lettergreep en in het Nederlands het gerommel en het sputteren, en zeggen we: 'Hallo, ik behoor tot een Belgische organisatie genaamd Oproep voor een democratische school'. Op tv ben je daarmee al 40% van je spreektijd kwijt. De journalist die je interviewt begint ongeduldig te worden en werpt al angstige blikken op de kijkcijfers.

Maar dat is maar het begin van je problemen. Indien je gesprekspartner een beetje oplettend is, dan komt hij al direct met een moeilijke vraag : «Oproep»? Waarom Oproep»? Waarom niet «Vereniging voor een democratische school» ? Of «Bond voor een democratische school»? Of «Belgische liga voor een democratische school», «Volksbeweging voor een democratische school», « Gewapend revolutionair front voor een democratische school»... Dat zijn namen die allure hebben. Waarom in godsnaam «Oproep»?

En daar ben je dan vertrokken voor een lange historische uitleg die jullie allemaal kennen. Of niet? Ok, dan nog maar eens... Twintig jaar geleden waren Franstalige leerkrachten aan het betogen - in Namen of in Brussel, ik weet het niet meer - tegen Laurette, enfin tegen de besparingsmaatregelen van minister Onkelinx. Opeens, op de hoek van een straat, staat daar een groep met een spandoek “Vlaamse leerkrachten solidair”. Wederzijds applaus, we omarmen mekaar en met tranen in de ogen gaan we een pint drinken. Daar, in een café, schrijven we een tekst die een betere financiering van het onderwijs vraagt, zowel in het noorden als in het zuiden van België.

De tekst heeft als titel «Oproep voor een democratische school» en verschijnt in Le Soir en in De Standaard.

Zie zo, dat is onze Gilgamesh, onze Ilias en onze Odyssee, onze Willem Tell, onze Lange Mars, kortom onze funderende mythe, het verhaal dat we overal verkopen maar waarvan niemand meer weet wat er precies van waar of denkbeeldig is.

Na deze historische omweg hoop je dat de discussie nu wat ernstiger wordt en over educatie, pedagogie, quasi-markt mechanismen, financiering van het onderwijs, competentie-gericht leren, sociale segregatie en andere fundamentele onderwijs-problematieken zal draaien... Maar nee, uw gesprekspartner blijft maar vragen stellen over die naam. "En waarom 'democratische school'?" Waarom niet "emancipatorische school"? Of "billijke school"? Of "school van de excellentie"? Of "kwaliteits-school"?

Gelukkig ken je je les van buiten en kan je de volgende voordracht houden:

Eerst en vooral moet je «democratische school» niet alleen verstaan als «sociaal rechtvaardige school» of «school van de gelijke kansen». Trouwens we houden niet zo veel van die uitdrukking «gelijke kansen». We geloven daar niet in, want zelfs al zou de school in staat zijn om alle kinderen, ongeacht hun sociale oorsprong, gelijke toegang tot kennis en diploma's te garanderen, dan nog zouden de kansen niet gelijk zijn. Want in de sociale competitie telt de bankrekening van de ouders meer dan de verdienste op school. Maar goed, we zijn inderdaad voorstanders van een onderwijs dat qua methodes en structuur al het mogelijke doet om de intergenerationele reproductie van de sociale klassen te verhinderen, te vertragen, kortom zo moeilijk mogelijk te maken.

"Dat begrijp ik", zegt uw gesprekspartner (die misschien niet alles begrepen heeft maar zeker niet wenst dat u de uitleg opnieuw begint). Maar wat is een democratische school dan wel?

Ik zal daar dadelijk op ingaan, antwoord je, maar je moet toch eerst weten dat een democratische school ook niet alleen een school is die op een democratische manier georganiseerd is. Natuurlijk zijn wij er voor dat onderwijs ontsnapt aan elke vorm van mercantiele of religieuze controle. Natuurlijk wensen wij dat de belangrijkste actoren van het onderwijs, met name leerkrachten en leerlingen, meer dan vandaag hun zeg zouden hebben in de organisatie van het schoolleven. Maar zonder daarom te vallen in de ultra-democratische illusie van een totale gelijkheid tussen leerlingen en leraars. Dat lijkt ons hypocriet en leugenachtig want de pedagogische relatie tussen diegene die de kennis doorgeeft (zo mogelijk zonder de indruk te geven dat hij die doorgeeft) en diegene die de kennis ontvangt (al heeft hij de indruk dat hij die

zelf opbouwt) zal altijd een ongelijke relatie blijven. "Maar wat is dan uiteindelijk die democratische school?" vraagt uw gesprekspartner die met recht en reden stilaan ongeduldig wordt.

Wel, zeg je dan, dat is een school die de kritische en verantwoordelijke burgers vormt die nodig zijn voor de ontwikkeling van een democratische maatschappij.

Mooi, zegt uw vriend of uw journalist, maar wat versta je dan precies onder een «kritische en verantwoordelijke burger»?

Wel, dat is een burger die, wanneer hij in een autobus zit en merkt dat de chauffeur recht op een afgrond aan het rijden is, niet aan het venster blijft blaten over het mooie landschap, maar naar voren loopt, het stuur uit de handen van de bestuurder neemt en samen met de andere passagiers overweegt om een betere richting te nemen.

"Dat gebeurt wel niet elke dag," zegt jouw gesprekspartner, die duidelijk weinig verbeelding heeft en de metafoor niet goed begrijpt.

Laat ons dan maar de puntjes op de i's zetten. OVDS wil burgers vormen die zich niet zalig verheugen omdat de lente of 1 november uitzonderlijk warm zijn; burgers die niet stom toejuichen wanneer de dood van 200.000 Irakezen hen nog enkele jaren goedkope benzine garandeert; burgers die niet applaudiseren wanneer minder belastingen worden betaald met een duurder en minder efficiënt openbaar vervoer, met gezondheidszorg aan twee snelheden en met bezuinigingen in het onderwijs; burgers die de kortzichtige euforie van de beurs niet delen wanneer ondernemingen aan de lopende band banen doen sneuvelen.

Wij willen burgers vormen die in staat zijn het stuur uit de handen van de gekken te nemen die de wereld naar de afgrond sturen; burgers die in staat zullen zijn om op een intelligente, rationele en democratische manier te beslissen over de richting die Zij willen dat de wereld neemt.

Voilà, dat is onze "oproep voor een democratische school". En elke keer dat we iemand tegen komen moeten we opnieuw beginnen met dat allemaal uit te leggen. Eigenlijk is dat zo geen slechte zaak.

Allez, zullen we die naam dan maar behouden voor de komende twintig jaar !?

REGIONALISERING

ONDERWIJS

BETER DAN

COMMUNAUTARISERING?

DOOR JEAN-PIERRE KERCKHOFS

Onderwijs is in ons land sinds 1989 bijna volledig⁽¹⁾ een bevoegdheid van de Gemeenschappen: de Vlaamse, de Franse en de Duitse. In het Franstalig landsgedeelte gaan er meer en meer stemmen op om het onderwijs te regionaliseren. Wat is er aan de hand? En wat is het standpunt van Ovds?

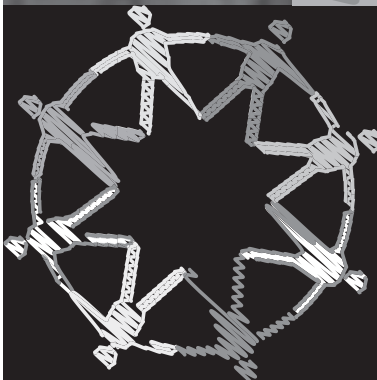
In Vlaanderen is er één regering en één Parlement die de bevoegdheden van het Gewest (bv ruimtelijke ordening, huisvesting, openbare werken, ...) en de Gemeenschap (onderwijs, cultuur, media ...) combineert. In deze Vlaamse regering is minister Crevits dus ook bevoegd voor het Nederlandstalig onderwijs in het Brussels hoofdstedelijk gewest (de 19 Brusselse gemeenten). Langs Franstalige kant bestaat er een regering van de Franse Gemeenschap (Communauté française⁽²⁾), naast een Waalse gewestregering. Er is ook een tweetalige Brusselse gewestregering. Hoewel de gewestregeringen niet bevoegd zijn voor onderwijs, springen ze het onderwijs bij, o.a. voor de gedeeltelijke financiering van de schoolgebouwen. De overdracht van gewestmiddelen naar onderwijs is veel groter⁽³⁾ in Vlaanderen dan in de twee andere regio's (Wallonië, Brussels hoofdstedelijk gewest) en is de belangrijkste⁽⁴⁾ factor waarom het Vlaams onderwijs er financieel veel beter voor staat dan het Franstalig onderwijs in ons land.

Niet in het minst omwille van de nijpende financiële toestand van het Franstalig onderwijs, woedt er in het Franstalig landsgedeelte sinds jaren een strijd tussen voorstanders van de (bestaande) communautarisering en van de regionalisering van het onderwijs. Deze strijd doorkruist de politieke partijen maar ook de vakbonden. De jongste maanden waren er belangrijke stellingnames van Franstalige liberale en socialistische parlementairen voor de afschaffing van de Fédération Wallonie-Bruxelles (FWB), wat zou betekenen dat het onderwijs een bevoegdheid wordt van de Waalse en de Brusselse gewestregeringen.

Standpunt van Ovds: regionalisering te verkiezen boven communautarisering

Aped-Ovds heeft dan ook de volgende persmededeling verspreid.

1) Wij zijn nooit voorstanders geweest van de communautarisering van het onderwijs. De Vlaamse Gemeenschap besteedt per leerling een bedrag dat 20% hoger ligt dan dit in de Franstalige Gemeenschap. Deze situatie is onaanvaardbaar in een

land dat zich democratisch noemt. Daarom zijn wij, als vereniging die zowel in het Noorden als het Zuiden aanwezig is, steeds een onderwijs dat op federaal niveau wordt gestuurd, gunstig gezind geweest.⁽⁵⁾

2) Bij ontstentenis van een federaal onderwijsbeleid zou een regionalisering van het onderwijs te verkiezen zijn boven de huidige communautarisering. De huidige situatie heeft inderdaad als effect dat jonge Brusselaars die op eenzelfde verdieping wonen, scholen bezoeken die op verschillende manieren georganiseerd en gefinancierd worden. De vermenigvuldiging van de inrichtende machten (vier of vijf onderwijsnetten apart in het Nederlands en in het Frans) en het bestaan van twee voogdijmachten⁽⁶⁾ zijn onvoorstelbare factoren voor complicaties. In de hoofdstad van Europa, is het aanpakken van het capaciteitsprobleem daardoor een bijna onmogelijke zaak. Net als de eenvoudige controle op de schoolplicht.

We denken derhalve dat het omvormen van de Brusselse scholen tot tweetalige scholen, die alleen afhangen van het Gewest een stap in de goede richting zou vormen. We hebben daarbij wel twee belangrijke bedenkingen.

- Het is absoluut nodig dat het om een ware regionalisering gaat. Geen sprake van dat die intra-francofoon zou zijn. Dat wil zeggen: het (tweetalig) Brussels Gewest is bevoegd en zorgt voor de nodige financiering en niet de COCOF die trouwens aan een chronisch geldgebrek lijdt.
- We zijn niet akkoord met de doelstellingen van de regionalisering die vooropgesteld worden door de betreffende parlementsleden, zijnde de noodzaak om “beter aan te sluiten bij het Waalse of Brussels economische weefsel”. Ze laten uitschijnen dat een betere aansluiting schoolonderneming voor meer jobs zou zorgen, wat niet waar is. Zij vergeten de belangrijkste rol die een samenleving, die zich democratisch noemt, zou moeten toekennen aan haar onderwijs: alle jongeren de kans geven de kennis en de vaardigheden te verwerven die nuttig zijn om de maatschappij en de wereld waarin ze leven te begrijpen zodat ze in staat zijn haar de nodige impulsen te geven voor de noodzakelijke veranderingen.

1) Met uitzondering van de vaststelling van de leerplicht, de pensioenen en sommige bepalingen inzake diploma's die federale bevoegdheden zijn gebleven. Het tweetalig onderwijs behoort grondwettelijk niet tot de bevoegdheden van de Gemeenschappen en is dus een federale “restbevoegdheid”.

2) Sinds enkele jaren hebben de Franstalige politieke meerderheidspartijen de naam van de Communauté française veranderd in Fédération Wallonie-Bruxelles (FWB). Hoewel deze benaming volgens de Grondwet niet bestaat en politiek niet correct is (in Brussel wonen niet enkel Franstaligen), wordt hij algemeen gebruikt in politieke middelen en in de media.

3) De meest voor de hand liggende reden is dat dezelfde regering bevoegd is voor de communautaire en de regionale materies en dito middelen. De achterliggende reden is dat het Vlaams Gewest rijker is dan de twee andere gewesten.

4) Een andere reden is dat de verdeling van de federale onderwijsdotatie naar de Vlaamse en de Franse Gemeenschap sinds het Lambermontakkoord / Sainte Polycarpe (2001) gunstiger uitviel voor het Vlaams onderwijs. Een groter deel van de dotatie werd immers verdeeld volgens het relatief aandeel in de personenbelasting, wat in het voordeel is van Vlaanderen waar de gemiddelde inkomens en de personenbelasting per inwoner hoger liggen.

5) Zie “De nefaste gevolgen van de communautarisering van het onderwijs”, De democratische school, nr. 45, maart 2011. In dit dossier geven we meerdere redenen aan waarom de communautarisering nefast is: de communautarisering heeft de relatieve daling (in % van het bbp) van het onderwijsbudget in de hand gewerkt; ze heeft geleid tot een belangrijk verschil in financieringsniveau tussen het Franstalig en het Vlaams onderwijs wat zich vertaalt in een verschillende behandeling van leerlingen en personeel naargelang de taalaanhorigheid; in geen enkel parlement kan nog over een totaalconcept voor onderwijs gediscussieerd worden; het Franstalig en Vlaams onderwijs werken gemakkelijker samen met het buitenland dan met elkaar; de onderwijsvakbonden treden in verdeelde slagorde aan; in Brussel is het onderwijs een communautaire warboel.

6) In feite is de situatie nog meer gecompliceerd. Naast de twee voogdijmachten (de Vlaamse regering en de regering van de FWB) zijn er immers in Brussel nog twee instanties (telkens een parlement en een uitvoerend orgaan) die gedeeltelijk bevoegd zijn voor onderwijs: de Vlaamse Gemeenschapscommissie (VGC) en de Commission communautaire française (COCOF).

HET PACTE D'EXCELLENCE: ONDERWIJSDEBAT IN FRANSTALIG BELGIË

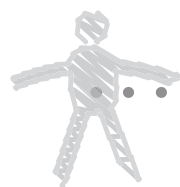
DOOR JEROEN PERMENTIER

Joëlle Milquet, minister voor onderwijs in de Franse Gemeenschap, stelde een synthesesedocument van de tweede fase van het zogenaamde 'Pacte d'Excellence' voor. Dat pact voor meesterschap is een participatief project dat tot onderwijsvernieuwing in het zuiden van ons land moet leiden. Oproep voor een democratische school (Ovds) maakte een analyse van enkele aspecten van het document dat vrijgegeven werd. Je vindt de volledige analyse (in het Frans) op onze website.

Ovds ziet in het document de weerslag van belangrijke tegenstellingen in visie onder de verschillende belanghebbenden die geconsulteerd zijn. Enerzijds is er de utilitaristisch-economische visie, die een onderwijs wil dat volledig in functie staat van de instroom op de arbeidsmarkt, op maat van de grote bedrijven. Deze visie accepteert sociale ongelijkheid in het onderwijs, ziet heil in een grote vrijheid voor de onderwijsverstrekkers, en een managerscultuur in onderwijsbeleid.

Daartegenover zien we een progressieve visie op onderwijs. Progressieve stemmen pleiten voor onderwijs dat de weg vrij maakt voor een rechtvaardiger, duurzamer en democratischer samenleving. In progressieve hoek vind je ook de voorstanders van een polytechnisch onderwijs, en van een stevige aanpak van schooluitval.

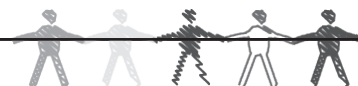
Deze twee stromingen, en een groep belanghebbenden en experts die nog geen duidelijke keuze maken tussen beide, leveren een document op dat zeker positieve elementen bevat, maar ook zaken vooropstelt die ons verontrusten.

Polytechnisch onderwijs?

Het 'Pacte d'Excellence' lijkt komaf te maken met het erg schrale competentiegericht onderwijs dat in Franstalig België lange tijd opgeld maakte. Men pleit nu voor een coherent, duidelijk en stapsgewijs opgebouwd curriculum. Het document vraagt specifiek aandacht voor een interdisciplinaire aanpak, burgerschapscompetenties, digitale competenties en duurzame ontwikkeling. Ovds vindt dat een stap in de goede richting, maar wijst erop dat recht, economie, geschiedenis en politiek blijkbaar nog steeds niet als essentieel voor elke leerling worden aanzien. Ondanks deze stap weg van het competentiegericht onderwijs blijft de leraar volgens het synthesesedocument eerder een 'organisator' en 'begeleider' van het leerproces dan een bron van kennis.

Het 'Pacte d'excellence' lijkt ook een opening te maken naar een polytechnisch onderwijs. In elk geval willen men in de gemeenschappelijke basisvorming meer aandacht voor de verschillende mogelijkheden op de arbeidsmarkt, en voor de evolutie in wetenschap en techniek. Er is meer aandacht voor handenarbeid, techniek, technologie en ook voor artistieke vorming. Maar alles staat in functie van een snelle instroom op de arbeidsmarkt, van een snelle selectie eerder dan van een brede polytechnische vorming van iedere leerling. Iedere leerling zo snel mogelijk op zijn juiste plaats op de arbeidsmarkt brengen, daar gaat het om. In een snel veranderende wereld betekent dat in de eerste plaats dat de leerling zo flexibel en multicompetent mogelijk wordt.

Het synthesesedocument stelt dat de beoordeling van leerlingen positief en vooral formatief moet zijn, minder een selectiemiddel dan een deel van de remediëring. Dat juicht Ovds natuurlijk toe. Dat men nalaat erop te wijzen dat ook kleinere klassen en betere infrastructuur nodig is verwondert ons dan weer.

Waarom deze evolutie volgen vanuit Vlaanderen?

Ook voor Vlaamse leraren is het nuttig de discussie in Franstalig België te volgen. Ook bij ons dient zich een hervorming of modernisering van het secundair onderwijs aan. De gelijkenissen tussen het debat bij ons en dat lang Franstalige zijde zijn opvallend. Dat debat wordt in heel Europa gevoerd. De basis voor de discussie in de verschillende landen en regio's zijn de Europese Sleutelcompetenties.

De komende maanden zal in Vlaanderen het debat over de basisvorming geopend worden. Daarbij pleiten wij voor een alzijdige, polytechnische vorming. We willen een school die de leerlingen helpt de wereld te begrijpen om ze te veranderen. We willen de school als wapen tegen sociale ongelijkheid.

De discussies in Franstalig België tonen ons dat we niet alleen zullen staan in deze strijd. Maar we zullen geconfronteerd worden met mensen die de school in de eerste plaats zien als een manier om de sterksten van de zwakkeren te scheiden. Als je dat op jonge leeftijd doet, zal dat grotendeels neerkomen op een selectie op basis van het milieu waarin de leerling opgroeit.

De 'zwakkeren' zullen dan zo snel mogelijk naar de meer uitvoerende beroepen toegeleid worden. De rol van arbeidsmarktactoren in de samenstelling

van het curriculum zal sterk toenemen. We moeten opletten dat ook deze leerlingen een zeer degelijke basisvorming krijgen. We willen geen versterking van de tweedeling tussen 'uitvoerenden' en 'intellectuelen'. De meest evidente manier om dat te verzekeren is hen zo lang mogelijk dezelfde basisvorming aan te bieden als hun leeftijdsgenoten die zullen doorstromen naar het hoger onderwijs.

Célestin Freinet

APED/OVDSBELGIËINTERNATIONAAL PEDAGOGIEKORTLEZEN

MOET EEN FREINET-SCHOOL EEN VEILING ORGANISEREN?

DOOR LUDO MERCKX

weekend. Zo gaan we verder met kleur- en kledingadvies, met huiskamerconcert, fietsherstellingen, fotografisch mentoren, tripadvies, verjaardagsfeest, huiskamerquiz, taalcursus, strip je gezin, eco-aflaten, massage, eerste hulp bij computers, rok op maat, ecologisch tuinieren voor beginners, een wijndegustatie, een miniconcert...

Flamencofun start bij 20 euro, voor een memorabele barbecue voor tien personen starten we bij 200 euro. Easy picknick voor 8 personen start bij 50 euro, een begeleide stadswandeling voor een groep van 10 start op 50 euro, juf biedt zich aan voor babysit vanaf 50 euro voor een gans

Ik las over een opmerkelijk creatief en gevarieerd veilingaanbod van een Freinet-school. Ouders, juffen en meesters maakten grootse plannen voor hun school en voor de kinderen: een avontuurlijke en groene speelruimte. Maar dat kost geld. Ze bieden hun diensten aan en laten hun talenten veilen voor dit goede doel.

In het onderwijs ontdek je veel inzet van ouders en onderwijzend personeel. Ze gaan ver om zich in te zetten om van de school voor iedereen een aangenaam en verrijkend samen-leven van te maken. Mensen willen veel voor elkaar doen.

Het is een fenomeen dat je ook elders ziet. Wat ben ik mijn buurman al vaak dankbaar geweest om een lekkende kraan of een kapotte fiets te herstellen! Hij leent me zijn boor, hij komt me helpen om iets zwaar te verplaatsen ...

Een buurman of buurvrouw die je helpt of iets uitleent illustreert dat mensen elkaar willen helpen, dat de meeste mensen geen egoïsten, maar juist super sociaal zijn!

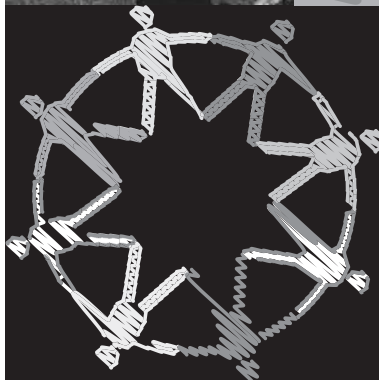

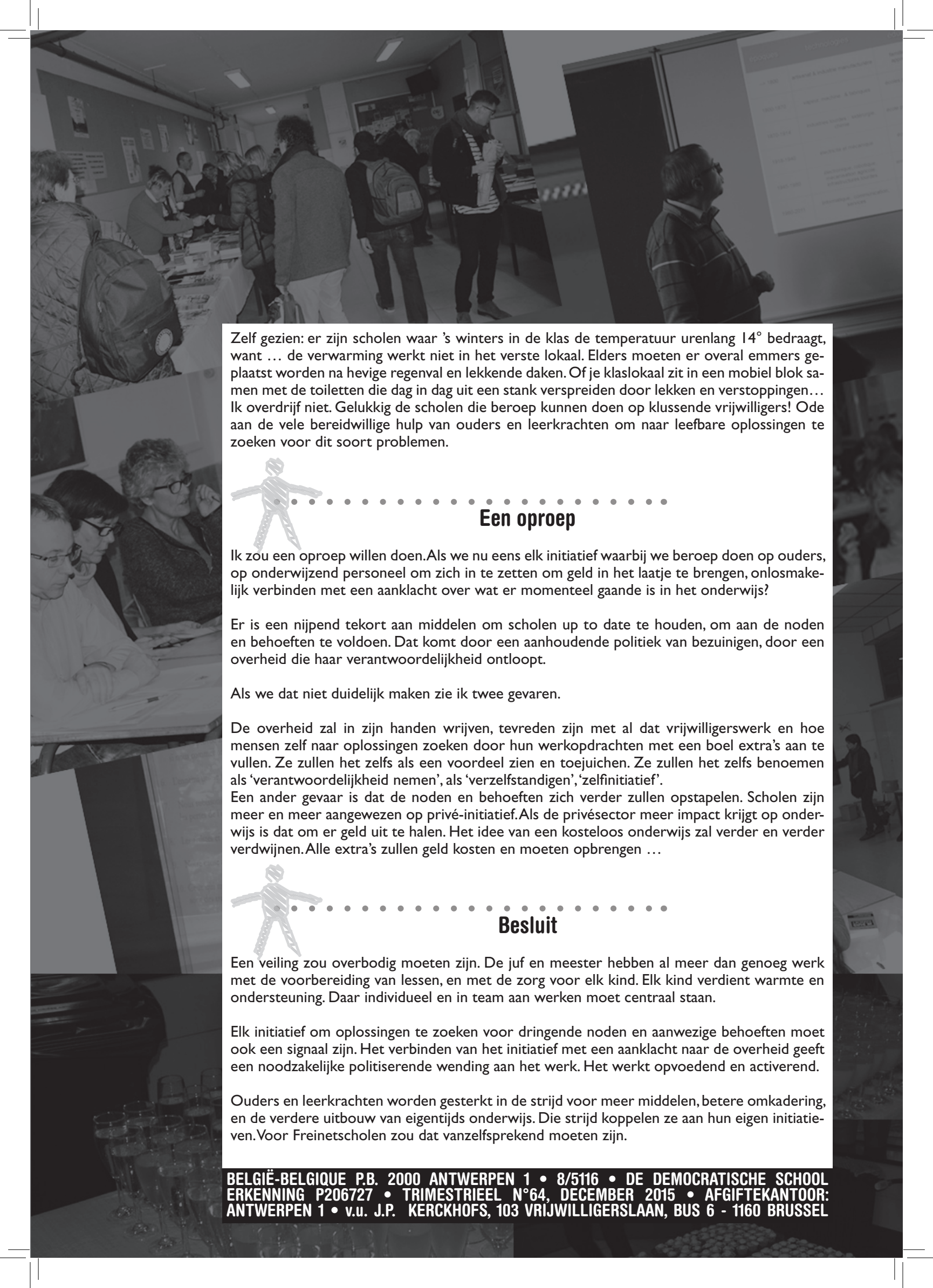
Aanzwellende tekorten

Toch schrok ik toen ik de hartverwarmende en enthousiaste oproep van die Freinetschool opmerkte. Waarom?

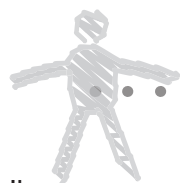
Meer en meer initiatieven om aan geld te geraken, steken de kop op. Niet toevallig in een periode waarin de overheid zich meer en meer onttrekt aan haar taak van ondersteuning.

Er zijn **aanzwellende tekorten** in het uitrusten van scholen, in het vernieuwen van lokalen, speelruimtes, middelen voor buitenschoolse verblijven, voor het gratis gebruiken van sportaccommodaties, voor gratis bijscholing en bijscholingsbudgetten. De middelen blijven achter op de noden en behoeften die er zijn.

Zelf gezien: er zijn scholen waar 's winters in de klas de temperatuur urenlang 14° bedraagt, want ... de verwarming werkt niet in het verste lokaal. Elders moeten er overal emmers geplaatst worden na hevige regenval en lekkende daken. Of je klaslokaal zit in een mobiel blok samen met de toiletten die dag in dag uit een stank verspreiden door lekken en verstoppingen... Ik overdrijf niet. Gelukkig de scholen die beroep kunnen doen op klussende vrijwilligers! Ode aan de vele bereidwillige hulp van ouders en leerkrachten om naar leefbare oplossingen te zoeken voor dit soort problemen.

Een oproep

Ik zou een oproep willen doen. Als we nu eens elk initiatief waarbij we beroep doen op ouders, op onderwijzend personeel om zich in te zetten om geld in het laatje te brengen, onlosmakelijk verbinden met een aanklacht over wat er momenteel gaande is in het onderwijs?

Er is een nijpend tekort aan middelen om scholen up to date te houden, om aan de noden en behoeften te voldoen. Dat komt door een aanhoudende politiek van bezuinigen, door een overheid die haar verantwoordelijkheid ontloopt.

Als we dat niet duidelijk maken zie ik twee gevaren.

De overheid zal in zijn handen wrijven, tevreden zijn met al dat vrijwilligerswerk en hoe mensen zelf naar oplossingen zoeken door hun werkopdrachten met een boel extra's aan te vullen. Ze zullen het zelfs als een voordeel zien en toejuichen. Ze zullen het zelfs benoemen als 'verantwoordelijkheid nemen', als 'verzelfstandigen', 'zelfinitiatief'.

Een ander gevaar is dat de noden en behoeften zich verder zullen opstapelen. Scholen zijn meer en meer aangewezen op privé-initiatief. Als de privésector meer impact krijgt op onderwijs is dat om er geld uit te halen. Het idee van een kosteloos onderwijs zal verder en verder verdwijnen. Alle extra's zullen geld kosten en moeten opbrengen ...

Besluit

Een veiling zou overbodig moeten zijn. De juf en meester hebben al meer dan genoeg werk met de voorbereiding van lessen, en met de zorg voor elk kind. Elk kind verdient warmte en ondersteuning. Daar individueel en in team aan werken moet centraal staan.

Elk initiatief om oplossingen te zoeken voor dringende noden en aanwezige behoeften moet ook een signaal zijn. Het verbinden van het initiatief met een aanklacht naar de overheid geeft een noodzakelijke politiserende wending aan het werk. Het werkt opvoedend en activerend.

Ouders en leerkrachten worden gesterkt in de strijd voor meer middelen, betere omkadering, en de verdere uitbouw van eigentijds onderwijs. Die strijd koppelen ze aan hun eigen initiatieven. Voor Freinetscholen zou dat vanzelfsprekend moeten zijn.